

EUROPEAN
EVALUATION
HELPEDESK
FOR RURAL DEVELOPMENT

Evaluacija Leader-a

dr. sc. Darko Znaor, Geo-expert za Hrvatsku
darko@znaor.eu

evaluationWORKs!2015

POWERED BY

Sadržaj

- Pravna podloga i zakonski uvjeti
- Fokus na evaluaciju Leader-a
- Što su izazovi?
- Evaluacija Leader-a – razina PRR/ Interaktivna vježba
- Evaluacija Leader -a– razina LAG-ova / Interaktivna vježba

EUROPEAN
EVALUATION
HELPSK
FOR RURAL DEVELOPMENT

Zakonski zahtjevi -1

Upravljačko tijelo

- u evaluacijskom planu opisati teme evaluacije i aktivnosti za procjenu doprinosa LRS-a i planiranu pomoć za evaluaciju na razini LAG-ova u planu ocjenjivanja (808/2014, Priloga I. dijela 1. točka 9), npr pružanje smjernica
- može također odlučiti da pokrije aspekte koje nisu navedeni u CMES-u, kao što je procjena dodane vrijednosti LEADER-a

§§§

Zakonski zahtjevi - 2

LAG-ovi

- osigurati praćenje i konkretne aktivnosti ocjenjivanja (1303/2013, Art 34,3 g) - LRS mora sadržavati opis načina P&E
- pratiti provedbu LRS i njezino provođenje
- provođenje specifičnih evaluacijskih aktivnosti, uključujući razvoj specifičnih evaluacijskih pitanja i pokazatelja LRS-e
- Dostaviti Upravljačkom tijelu i evaluatorima informacije za evaluaciju PRR-a (1305/2013, čl. 71)

Zakonski zahtjevi- 3

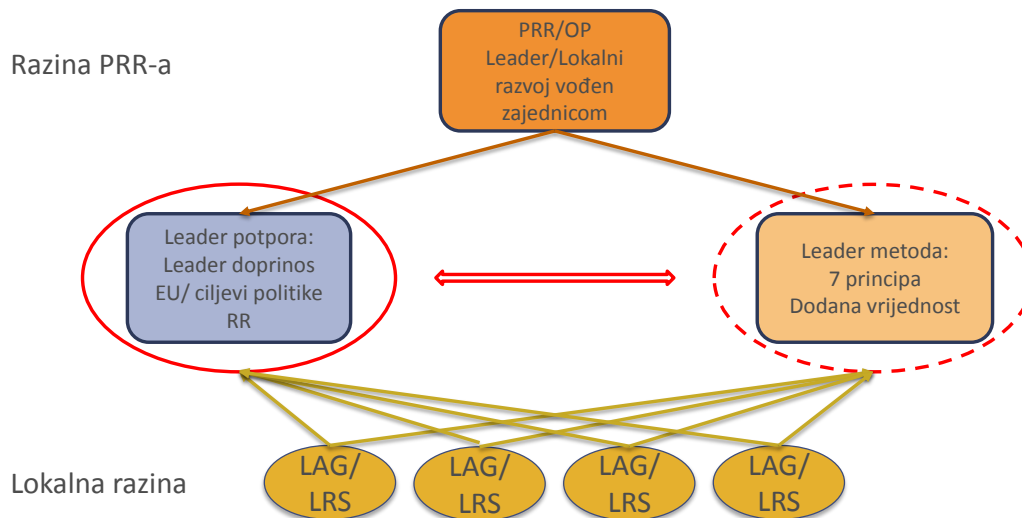
NRM

- osigurati izgradnju kapaciteta za LAG-ove
- Prijenos rezultata P&E (1305/2013, čl. 54.3)
- Po želji, NRM može igrati proaktivniju ulogu u:
  - razvoju i podršci usklađenom pristupu P&E lokalnih razvojnih strategija
  - To će pružiti dodatne dokaze kojima će se pokazati postignuća LRS-a!

Fokus evaluacije Leader-a

Što su izazovi?

- Složen karakter evaluacije u Leader-u - dvije razine intervencije: PRR i lokalna,
- Povezivanje Leadera s jednim FP, ali doprinosi mnogim FP-a: ciljevi i očekivane rezultate – Leader ima sekundarne učinke,
- Potrebni specifični elementi ocjenjivanja za PRR/LRS:
  - Ograničen broj zajedničkih elemenata evaluacije – nema zajedničkih evaluacijskih pitanja vezanih za Leader i uglavnom pokazatelji izlaza,
  -
  - Dodana vrijednost i Leader način - nisu obuhvaćeni u CMES-u, moraju biti definirani na nacionalnoj/ lokalnoj razini,
  - Provedba na sub-regionalnoj razini: intervencije su uvijek prilagođene vrlo specifičnom i vrlo malom prostoru - specifični evaluacijski elementi LRS-a su uvijek važni!
- Metode i prikupljanje podataka se razlikuju između evaluacije Leader intervencije i Leader metode (kvantitativno u odnosu na kvalitativno)
-)

Evaluacija Leader-a se provodi na...

Razini PRR-a:

- Organizira i upravlja Upravljačko tijelo
- Provodi nezavisni evaluator:
  - kao dio evaluacije PRR-a ili
  - kao sasmostalnu evaluaciju.

Lokalnoj razini:

- Organiziraju i upravljaju LAG-ovi, a provode neovisni evaluatori.

Evaluacija Leader-a na lokalnoj razini se razlikuje od **samoprocjene LAG-a** (koju LAG radi sam). Naravno, ova dva procesa mogu se povezati, npr. putem pokazatelja i prikupljanja podataka.

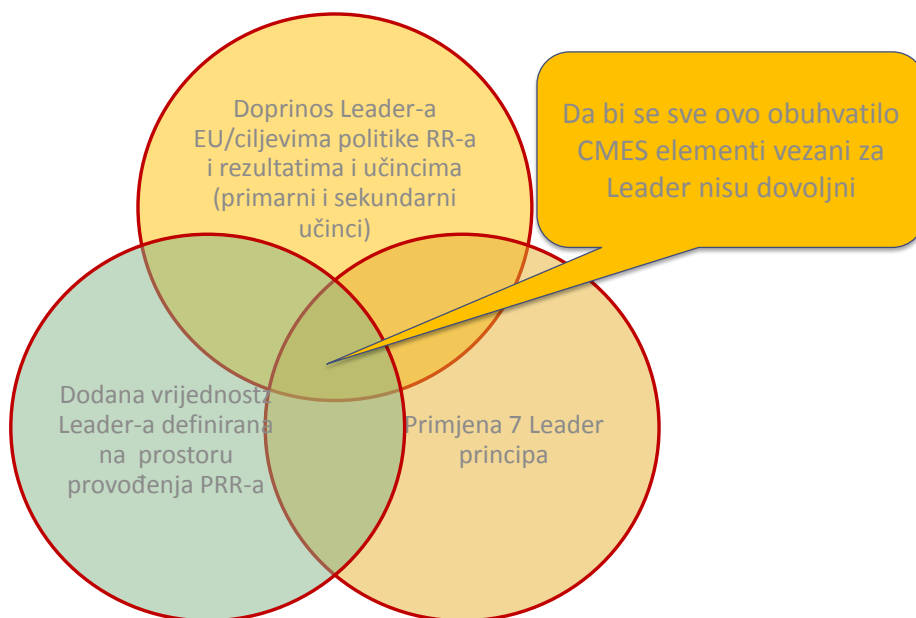

Leader evaluacija na razini PRR-a

Leader evaluacija na razini PRR-a

I

Elementi CMES-a povezani s Leaderom

Evaluacijska pitanja:

- FP 6B:U kojoj mjeri su intervencije PRR-a podržale lokalni razvoj u ruralnim područjima?
- Evaluacijska pitanja vezana za FP-a, koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

Indikatori:

- Zajednički indikatori vezani za Leader
- Zajednički indikatori vezani za mjere provedene kroz LRS-u i za FP-a koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

CMES indikatori rezultata povezani s Leader-om

Razina LAG-a:

- T 21 – Broj stanovnika LAG-a

Razina projekta:

- T 1- Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- T 23 – Stvorena zaposlenja

CMES output indikatori povezani s Leader-om

Razina LAG-a:

- O 18 – Broj stanovnika u LAG-ovima
- O 19 – Broj LAG-ova
- Broj LAG-ova koji koriste više fondova
- Broj LAG-ova koji provode projekte suradnje
- O 1 - Ukupni javni izdaci u pripremi i provedbi aktivnosti suradnje LAG-ova - isplaćeni
- O 1 - Ukupni javni izdaci za redovno poslovanje i animaciju LAG-ova - isplaćeni

Razina projekta:

- O 1 – Ukupni javni izdaci -alocirani
- O 1 – Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- O 21 – Broj projekata suradnje po LAG-u
- O 22 – Broj i vrsta promotivnih projekata (projekti suradnje)

Programski specifična evaluacijska pitanja i indikatori...

...se razvijaju, ako je potrebno specifično ocjenjivanje ili teme, npr:

predviđeno je da Leader doprinese ciljevima PRR-a na specifičan način (sekundarni efekti), a zajednička ili programsko specifična evaluacijska pitanja i indikatori ne mogu to obuhvatiti;

Evaluacijske teme specifične za Leader vezane za Leader metode ili dodanu vrijednost definirala su programska tijela ili dionici ruralnog razvoja (npr. u Evaluacijskom planu)

Programski specifična evaluacijska pitanja i indikatori...

...trebaju biti usklađena sa specifičnim ciljevima programa ili određenim temama koje se odnose na Leader, kako bi bila operativna.

U isto vrijeme:

Svi uvjeti definirani u evaluacijskim pitanjima i pokazateljima trebaju biti definirani,

Pokazatelji Leader-a trebaju biti razvijeni u skladu s RACER kriterijima.

RACER kriteriji za razvoj pokazatelja

Relevantni (Relevant)

- Are indicators closely linked to the objectives to be reached? Are they stated at the right level – are the impact indicators really indicators of impacts and do result indicators refer to results?
- Da li su pokazatelji usko povezani s ciljevima koje se želi postići? Jesu li navedeni na odgovarajućoj razini – da li su pokazatelji učinka zaista pokazatelji učinka i da li se pokazatelji rezultata odnose se na rezultate?

Prihvaćeni (Accepted)

- Da li ih dionici prihvaćaju?

Kredibilni (Credible)

- Da li su prihvaćeni izvanjski, te da li su nedvosmisleni i lako ih se može protumačiti i onima koji nisu stručnjaci?

Lagani (Easy)

- Da li su lagani za procjenu?

Robusni (Robust)

- Hoće li trajno biti korisni i da li su takvi da se njima ne može jednostavno manipulirati?

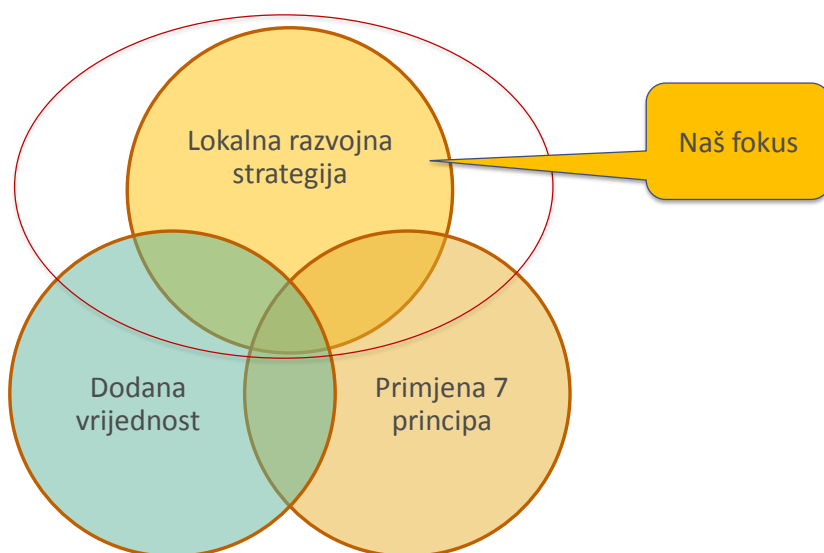

Leader evaluacija na razini LAG-ova

Evaluacija Lidera na razini LAG-ova

Evaluacija lokalnih razvojnih strategija...

- Slična evaluaciji PRR-a,
- Usmjerena na doprinos LRS-e ciljevima LRS-e, efektivnosti i efikasnosti LRS-e, rezultatima i učinak,
- Provodi je neovisno tijelo LAG-a
- Povezano sa samoprocjenom (npr. koristeći iste pokazatelje, prikupljanjem podataka koji se mogu koristiti istovremeno za obje)

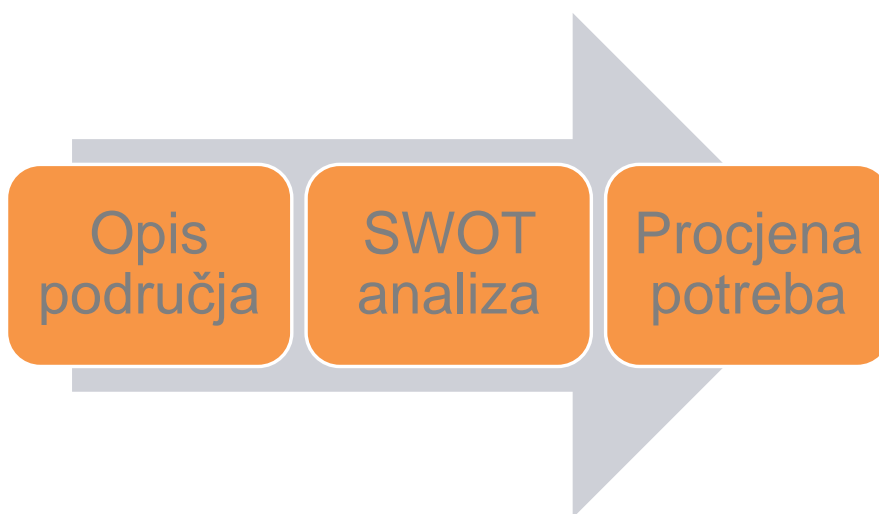
LRS i njezina logika intervencije

- LRS kao **upravljajući alat** za rješavanje potreba LAG područja kao i poboljšanje situacije
- LRS pokriva nekoliko aspekata:
  - Analiza
  - Strategija i proračun
  - Provedba
  - Upravljanje
  - Praćenje i evaluacija
  - Izvješćivanje i komunikacija

U središtu LRS-e je njezina logika intervencije, koja je istovremeno i temelj za njezinu evaluaciju.

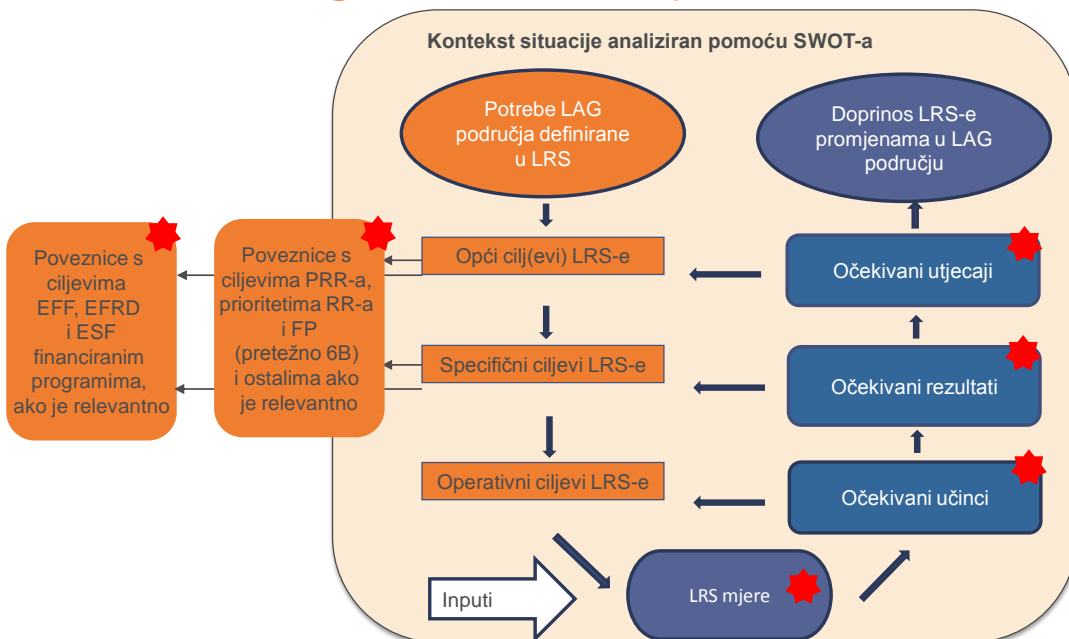

Temelj za dizajniranje logike intervencije

Elementi logike intervencije LRS-e

Elementi P&E u osmišljavanju i provedbi LRS

Evaluacijska pitanja

Indikatori

U tijeku
osmišljavanja LRS

- pomažu (re)formulirati ciljeve kako bi bili realni, mjerljivi i vremenski orijentirani

- pomažu povećanju koherentnosti, djelotvornosti i učinkovitosti logike intervencije

U tijeku
evaluacije LRS

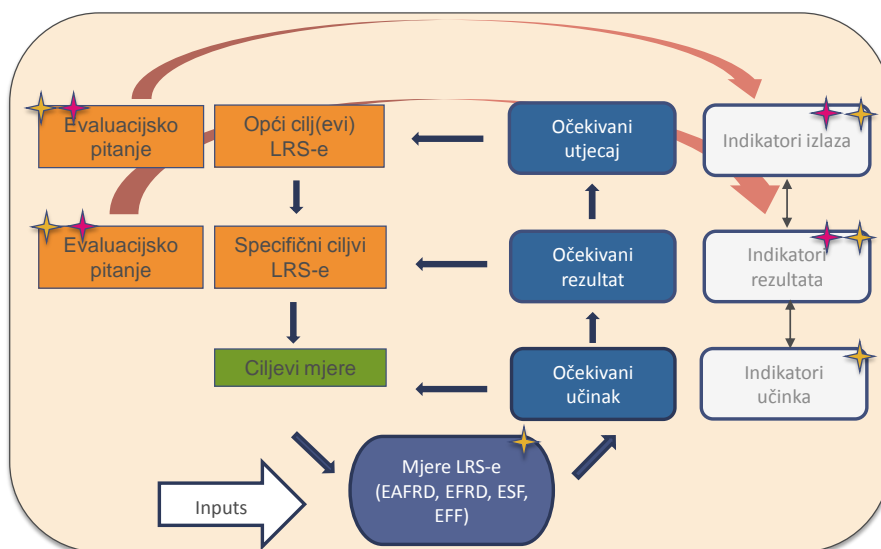
- fokusiraju procjenu i njihovi odgovori pomažu pokazati postignuto

- mjere postignuto

P&E okvir LRS

Povezivanje elemenata evaluacije s logikom intervencije

Elementi CMES-a

Evaluacijska pitanja:

- FP 6B:U kojoj mjeri su intervencije PRR-a podržale lokalni razvoj u ruralnim područjima?
- Evaluacijska pitanja vezana za FP-a, koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

Indikatori:

- Zajednički indikatori vezani za Leader
- Zajednički indikatori vezani za mjere provedene kroz LRS-u i za FP-a koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

CMES output indikatori povezani s Leader-om

Razina LAG-a:

- O 18 – Broj stanovnika u LAG-ovima
- O 19 – Broj LAG-ova
- Broj LAG-ova koji koriste više fondova
- Broj LAG-ova koji provode projekte suradnje
- O 1 - Ukupni javni izdaci u pripremi i provedbi aktivnosti suradnje LAG-ova - isplaćeni
- O 1 - Ukupni javni izdaci za redovno poslovanje i animaciju LAG-ova - isplaćeni

Razina projekta:

- O 1 – Ukupni javni izdaci -alocirani
- O 1 – Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- O 21 – Broj projekata suradnje po LAG-u
- O 22 – Broj i vrsta promotivnih projekata (projekti suradnje)

CMES indikatori rezultata povezani s Leader-om

Razina LAG-a:

- T 21 – Broj stanovnika LAG-a

Razina projekta:

- T 1- Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- T 23 – Stvorena zaposlenja

LRS-specifični elementi P&E

- LRS-specifična evaluacijska pitanja povezana sa specifičnim ciljevima LRS-e
- LRS-specifični indikatori povezani sa specifičnim utjecajima (u slučaju vlastitih mjera LAG-a), rezultatima i učincima LRS-e

RACER kriteriji za razvoj pokazatelja

Relevantni (Relevant)

- Are indicators closely linked to the objectives to be reached? Are they stated at the right level – are the impact indicators really indicators of impacts and do result indicators refer to results?
- Da li su pokazatelji usko povezani s ciljevima koje se želi postići? Jesu li navedeni na odgovarajućoj razini – da li su pokazatelji učinka zaista pokazatelji učinka i da li se pokazatelji rezultata odnose se na rezultate?

Prihvaćeni (Accepted)

- Da li ih dionici prihvaćaju?

Kredibilni (Credible)

- Da li su prihvaćeni izvanjski, te da li su nedvosmisleni i lako ih se može protumačiti i onima koji nisu stručnjaci?

Lagani (Easy)

- Da li su lagani za procjenu?

Robusni (Robust)

- Hoće li trajno biti korisni i da li su takvi da se njima ne može jednostavno manipulirati?

Interaktivna vježba 2

Razvoj specifičnih evaluacijskih pitanja i indikatora LRS-e na razini LAG-a

Način rada

- Interaktivna vježba u malim grupama (5-6 osoba), *40 minuta*
  - Prezentacija i diskusija o rezultatima vježbe (plenarno), *20 minuta*
-
- Rad u grupama moderira Geo-Expert
  - Izvjestitelj (jedan od sudionika)
  - Inputi za grupni rad:
    - Pre-definirana logika intervencije + tablica s prioritetima RR i FP, indikatori, evaluacijska pitanja → sudionici će ispuniti
    - Vođena pitanja
    - Post-it papirići

Handout: Primjer logike intervencije

- Lokalno poduzetništvo, radna mjesta i prihodi
- Životni standard
- Mladi
- Okoliš i prirodni resursi

Korak 1

Prodiskutirajte pre-definiranu logiku intervencije, zaljepljenu na smeđi papir:

- Promatrajte poveznice između ciljeva i dodijeljenih mjera, očekivanih utjecaja, rezultata, učinaka,
- Odgovorite na niz pitanja o koherentnosti, relevantnosti, učinkovitosti i djelotvornosti (hand-out)

Vođena pitanja za Korak 1

- U kojoj mjeri logika intervencije (LI) uzima u obzir uočene potrebe? (relevantnost)
- U kojoj mjeri je LI koherentna? Postoji li logična veza između ciljeva, očekivanih utjecaja, rezultata i učinaka? (koherentnost)
- U kojoj mjeri se ciljevi mogu postići kroz očekivane rezultate i učinke? (djelotvornost)
- U kojoj mjeri se vrijednost za novac može postići s ovom LI? (učinkovitost)

Korak 2

Povežite zajednička evaluacijska pitanja (povezana s FP 6B) i pokazatelje s logikom intervencije i prodiskutirajte slijedeća pitanja:

- U kojoj mjeri se zajednička evaluacijska pitanja mogu odgovoriti kroz zajedničke pokazatelje?*
- U kojoj mjeri su ovi pokazatelji jasno/dobro definirani?*
- Kako LAG-ovi mogu koristiti zajedničke pokazatelje (da li su ovi pokazatelji nužna obveza ili su oni zaista korisni za LAG-ove?)*
- Kako se podaci mogu prikupljati na razini LAG-a?*
- U kojoj mjeri se zajedničkim pokazateljima mogu mjeriti postignuća specifičnih ciljeva LRS-e? Koji se nedostaci mogu identificirati u tom pogledu?*

Korak 3 i 4

Korak 3

- *Identificirajte pokazatelje/zajednička evaluacijska pitanja na razini rezultata i učinka i definirajte ih koristeći RACER kriterije.*
- *Upišite indikatore u tablicu logike intervencije – na odgovarajuća mjesta flomasterima u boji*

Korak 4

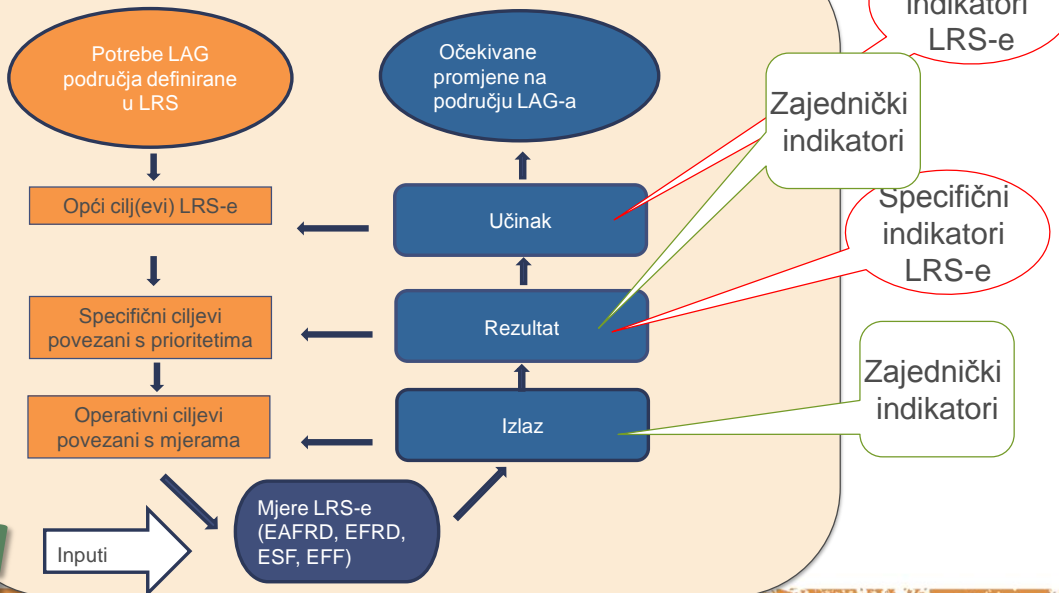
- *Izvjestite i prodiskutirajte rezultate grupnog rada plenarno s ostalim sudionicima*

Logika intervencije LRS-e

Kontekst situacije opisan pokazateljima konteksta, analiziran pomoću SWOT-a

Hvala na pozornosti!

European Evaluation Helpdesk for Rural Development
Boulevard Saint Michel 77-79
B-1040 Brussels
Tel. +32 2 7375130
E-mail info@ruralevaluation.eu
<http://enrd.ec.europa.eu/evaluation>